

njati pri lepoznavanskih spisih, ne bo se rad učil resnobne reči. To je pa toliko bolj treba pomisliti, ker branje takih bukev naraste v strast, ktera je toliko večja, kolikor bolj se jistreže.

Terdili smo, da romanov gladovni se manj nauči, kakor drugi, in to hočemo še bolj na tanko razložiti, dasiravno smo že dosti od tega govorili.

(Dalje prih.)

Nekaj o dolžnostih učiteljevih zastran cerkve in službe božje. *)

(Dalje.)

Učitelj ali prav za prav odgojitelj mora tedaj, kar se samo po sebi vé, mladega človeka ne le samo merzlo podučevati, temuč tudi — zrepati. Nauči se tudi marsiktera žival te ali une umetnosti. — Je pa li to človeku dovolj? — Ali človek ni veliko imenitnejši od živali? „In Bog je človeka po svoji podobi vstvaril; po podobi božji ga je vstvaril.“ (1. Mojz. 1, 27.) Ker je Bog človeka vstvaril po svoji božji podobi in za gospodarja celega sveta, kako imenitne dolžnosti imaš tedaj ti, dragi tovarš moj, do naj imenitnejše stvari božje — do otroka! Nikar jih ne zanemarjaj nikoli in nikjer! Ne misli, da spolnuješ že vse svoje dolžnosti, ako otroka le v šolski izbi še tako lepo učiš in vadiš, zunaj šole pa se ne zmeniš nič več zanj! Kaj pomaga človeku, ako še toliko vé in zná, ako pa ni zraven tudi bogoljuben in ima, če tudi ne precej, slabo ali popačeno, pa saj — gluho serce? Re-vež, nesrečnež je na duši in telesu! Zakaj človeku, ki mu ni nič svetega, tudi nikakoršna pregreha ni prevelika. Serce njegovo je neobčutljivo ali gluho in ustavlja se vsem opominjanjem svoje vesti, ktero si tudi kmali zamori. —

Ni toraj dosti, ako učitelj učencom svojim samo um bistri! On mora tudi — in to je poglobitni del vsih dolžnosti učiteljevih — njihove serca zlahtniti. On jih mora k pobožnosti napeljevati in skerbeti, da Boga zmiraj bolj in bolj ljubijo, ga povsod in vselej prav časté in vse, kar je božjega in svetega, tudi spoštujejo. Vse njegovo podučevanje, vsa njegova odreja naj bode v duhu kersanskem; vse naj izvira iz prave žive in

*) V 1. listu, na 7. strani v 4. versti od zgoraj namesto: in v 32. listu, naj se bere: in v 23. in 24. listu.

serčne ljubezni do Boga in do bližnjiga. Bog naj mu bode prvi in zadnji namen; in kakor solnce svoje mile in oživljive žarke razpošilja vsem stvarjem, ki ga obdajajo in se v njegovi mili svetlobi in gorkoti radujejo, tako mora tudi učitelj vse svoje podučevanje izpeljevati od Boga, in vse misli in želje učencov svojih zopet nazaj vračevati k Bogu, ki je pravo nebeško solnce vsem dušam. — On mora iz učencov svojih, ki mu pridejo v šolo kakor sirovi divjaki, sčasoma zrediti pametne in resnično pobožne ljudi, ki po keršanski mislijo, čutijo in ravnaajo. To je tvoja lepa pa tudi edina naloga, dragi moj!

Te naloge pa nikakor ne moreš izveršiti samo z besedo med ozkimi stenami šolske izbe. Ne! ampak ti se je moraš drugače poprijeti.

„Longum est iter per praecepta, breve et efficax per exempla!“ piše že štari rimski učitelj Seneka (Seneca Ep. 6.). To je: „Dolga je pot (podučevanja) po vodilih, kratka pa in gotova po izglelih!“ In ozri se le nazaj na vzor ali popolni izgled vseh učiteljev, na našega nebeškega učenika in odrešenika — Jezusa Kristusa! Kako in kje je on učil? Kristus je učil ne le z besedo, temuč tudi s svojimi lastnimi izgleli. On je učil v stanicah, v shodnicah ali sinagogah, v tempeljnu, večkrat pa tudi pod milim nebom. On je učil povsod, kjer je ljudi in primerno priložnost našel. Tudi ti, dragi moj, se po tem lepem svetem vzoru ravnaj; tudi ti povsod uči! In če hočeš svoje podučevanje in odgojevanje v duhu keršanskem osnovati in koristno pospeševati, v resnici ne najdeš za to primernejšega kraja in lepše priložnosti, kakor v cerkvi. Tukaj ne bodeš le otrokom jako koristil, temuč tudi odrasčenim ljudem, ki bodo vidili lepo vedenje učitelja in njegovih učencov. To jim bode globoko v serca segalo, in, če je bil kdo izmed njih poprej tudi nemaren, se ti bode, ko to vidi, sam od sebe prej ali slej gotovo tudi poboljšal. Tako bodeš po otrocih podučeval tudi odrasčene. —

„Glej, jaz sim te najel, da mi bodeš plel, zatiral, obdeloval in sadil!“ (Jer. 1, 10.) Ne pozabi tedaj, kaj je tvoj poklic, in glej da bodeš, kakor zvest in zanesljiv pomagavec v velikem vinogradu Gospodovem, povsod, posebno pa v cerkvi resnično plel in zatiral vse nespodobnosti in brezbožne napake, — mlade serca svojih učencov pa obde-

loval in sadil vanje lepe cvetke prave žive in serčne pobožnosti! Ne pozabi pa tudi ne, da otroci se več navadijo po lepih izgledih, kakor pa po samih (praznih) besedah, ki jih večkrat že pozabijo še predenj is šole ali cerkve stopijo. Kaj mora tedaj učitelj storiti in kako začeti, da bi svoje lepe, pa tudi silo važne dolžnosti do mladine, njemu izročene, kar bi mu bilo mogoče, zvesto spolnoval?

(Dalje prih.)

Iz zgodovine keršanske ljudske šole.

(Dalje.)

Po drugih protestantskih deželah so že veliko prej spoznali, da je treba skrbeti za ljudsko odgojenje; spregledali so tudi, da so dolžni z nekdanjim cerkvenim premoženjem šole podpirati. Pervi sled nemških ljudskih šol najdemo na Virtemberskem. Razglašen je bil leta 1559. veliki cerkveni red, in poseben oddelek tega reda govori od nemških šol *); branje in pisanje bilo je le zavoljo katekizma; vse šolske bukve bile so le verske bukve. V šolo niso nobenega silili; vendar pa so ukazovali obiskovati nedeljske vaje v katekizmu. Učenik pa ni bil cerkvenik; bil je odgovoren le soseski. V cerkvenem redu na Saksonskem od leta 1580. je bil oddelek od nemških ljudskih šol skoraj ravno tega zapopadka kakor na Virtemberskem; vendar je bil učenik tudi cerkvenik.

Iz nekdanjega cerkvenega zavoda stavili so celo višje šole, ali pa so nekdanje zopet v življenje budili. Dasiravno se je od te strani veliko storilo za odgojenje ljudstva, vendar vse to ni bilo katoliški cerkvi v prid; po vseh teh šolah kovali so orožje, s katerim so napadali vse katoliško.

Med tem, ko se je to v zapadni Evropi godilo, bojeval se je še hujši sovražnik od vzhoda zoper katoliško omiko. L. 1453. je razpadlo gerško carstvo. Novo ljudstvo se je pogajalo za gospodarstvo sveta. Brezštevilne armade razlile so se kakor povodenj po keršanskih deželah. V dvestoletni vojski pokončane so bile brezštevilne mesta ter odgojišča za ljudsko izobraženje. Tisuč in tisuč odpeljanih je bilo v sužnost, veliko jih je, posebno na spodnji Donavi, vero zatajilo; še drugi so se

*) Noter do druge polovice 16. stoletja nahajamo povsod po mestih le latinske šole; zraven teh so pa bile tudi nemške šole za nekatere stanove. P. 18.